

Vironkadun kummitus

Aleksi V. Kummitus

Vironkadun vintillä tuoksuu tänä aamuna riisipuuro. Höyry kiemurtelee pitkin kattoa kuin gregoriaaninen *cantus firmus*, ja kanelin tuoksu sekoittuu pölyyn ja vintin kylmyyteen. Minä, päätön kummitusparka, istun yksin kynttilänvalossa ja sekoitan puurooni suolaa sokerin sijasta. Joulu on tulossa, ja minä muistelen menneitä – vuosia, jolloin *Synkoopin* sivuilla oli lämpöä ja huumoria, vaikka pakkaneen paukkui ulkona.

Mutta eipä minulla ole aikaa tunteilulle! Nyt on siirryttävä jälleen arkisempaan tutkimustyöhön: tällä kertaa puurolautaseni voisilmästä heijastuivat emeritapäätöimittaja Susann Isohannin (nyk. Vainisalo) kasvat.

Päätöimittaja emerita Susann Isohanni

Yliopisto-opintonsa 80-luvun puolella aloittanut Susann Isohanni valmistui musiikkitieteestä vuonna 1999 pro gradu -työllään *Stabat mater dolorosa: Pergolesin näkemys roomalaiskatolisesta sekvenssistä*, mutta oli jo opiskeluaikanaan työllistynyt Sibelius-Akatemiassa erilaisiin hallinnollisiin tehtäviin jatkaen samaa polkua Teatterikorkeakouluun ja myöhemmin Taideyliopistoon.

Vuoden tauon jälkeen – harmillisesti tauko osui Sibeliuksen 125. juhluvuoteen 1990, kun olisi ollut runsaasti musiikkitapahtumia ja Sibelius-aiheita kirjoitettavaksi – *Synkooppi* heräsi Ruususen unestaan Isohannin johdolla. Ensimmäinen lehti, *Synkooppi* op. 35 (1/91), oli jo todella laadukas ja täynnä hyvin kirjoitettuja artikkeleita, huumoria ja kokeellisuutta unohtamatta. Edellisen toimituksen ennustus – vai pitäisikö sanoa kirous – *Synkoopin* muuttumisesta tavanomaiseksi ainejärjestölehdeksi ei siis toteutunutkaan!

Lehdessä oli muiden muassa uusi leikkimielinen artikkeliaivas ”Eksaktin estetiikan laboratorio”, Erkki Lehtirannan pitkä ja ansiokas artikkeli säveltäjä Karol Szymanowskista ja Kai Lassfolkin kirjoitus musiikkitieteen studion siirtymisestä ATK-aikaan. Leena Kaunonen kirjoitti reportaasin Veijo Murtomäen väitöstilaisuudesta, jossa Murtomäki puolusti väitöskirjaansa *Sinfoninen ykseys – muotoajattelun kehitys Sibeliuksen sinfoniaissa*. Vastaväittäjänä oli musiikkitieteen apulaisprofessori Erkki Salmenhaara.

”Tämä on eksaktin estetiikan laboratorion tehtävä. Pyrimme kiteyttämään tieteen tuloksista

tavallisen musiikinkuuntelijan käyttöön joukon yksinkertaisesti tunnistettavia suureita, joiden avulla kuulija voi teoksen kuultuaan oitis sijoittaa sen oikeaan paikkaan hyvyysasteikolla. Tavoitteenamme on, että sävellykset voitaisiin jo ennen esittämistä lähettää laboratorioon mittaauksia ja analyyseja varten. Tällöin huonot teokset voitaisiin jättää kokonaan esittämättä, mikä olisi yleisöä kohtaan tuiki huomaavaista.” (nimim. majuri G. Andersseon-Ulvæus artikkelissa ”Eksaktin estetiikan laboratorio”)

SUOSITUKSIA

Laboratorio on alustavien mittausten perusteella määrätellyt suositeltavat enimmäiskestot erityyppisille musiikkiteoksille. Palaamme musiikin aikakäsymykseen syvällisemmin seuraavissa *Synkoopin* numeroissa.

teostyyppi	suositeltu enimmäiskesto (minuuttia)
yksinlaulu	3
laulusaja	15
kuoroties	10
orkesteritios, jossa vokaaliosuoksia	20
moniosainen orkesterisävellys, esim. sinfonia	25
yksiosainen orkesterisävellys	10
oppera	
- yksinäytöksäinen	60
- useampiäytöksäinen	45 kukin näytös*
moniosainen kamarimusiikkitios, esim. sonaatti tai kvartetto	20
soolosävellys	10
elektroninen tai konkreettinen sävellys	5
iskelmä	3
raskas rokki	4

*Oopperan kokonaiskesto ei ole syytä rajoittaa. Pitkiäopperoita voidaan kuunnella karais- ja urheilutar-koituksessa. Tällaiset musiikin käytöt ovat parhailtaan erillisen tutkimuksen kohteena.

Eksaktin estetiikan laboratorio antoi ensimmäisessä tiedonannossaan mm. suositeltavat enimmäiskestot erityyppisille musiikkiteoksille.

”Yleensä suomennetuista nimistä voidaan todeta, että niiden on oltava vähintään yhtä onnistuneita kuin lähtökielisten esikuviansa – niiden on herätettävä musiikin esittäjissä tai kuulijoissa suunnilleen samoja odotuksia kuin alkukielistenkin nimen omassa kieliyhteisössään –, niiden on oltava kielellisesti moitteettomia ja käännösteknisesti virheettömiä, spontaaneja, luontevia, ajateltuja ja viimeisteltäviä ja sisällettävä alkukielen kontekstisidonnainen informaatio.” (Harri Töysä sävelteosten nimiä käännöstieteellisenä ongelmana käsittelevässä artikkelissa ”Stenka Razin ja Lumottu lapsi”)

Opuksen 36 (2/91) pääkirjoituksessa muistettiin apulaisprofessori Erkki Salmenhaaraa, joka oli hiljan täyttänyt viisikymmentä vuotta. Tätä oli musiikkitieteen laitos juhlinut asiaan kuuluvasti juhlatilaisuudella, jossa syntymäpäiväsankarin säveltämää musiikkia soittivat mm. Ilmo Ranta, Sakari Oramo, Liisa Pohjola, Mikael Helasvuo ja Jukka Savijoki.

Lehden artikkeleista monet olivat musiikkitieteen opiskelijoiden seminaaritöiden pohjalta artikkeleiksi muokattuja – erittäin hyvä käytäntö, jota *Synkooppi* saisi käyttää useamminkin! Isohanni kirjoitti Pergolesin *Stabat Materista*, Kimmo Iltanen bluesin rakenteista, Antti Pesonen musiikista ja kauhusta ja Yrjö Immonen populaarimusiikin analyysistä (yhtenä analysoitavana Kikan hitti *Sukkula Venukseen*). Mukana oli jälleen ”Eksaktin estetiikan laboratorio”,

Kari Kilpeläisen pohdintaa ensimmäisen Sibeliuskongressin pohjalta ja Kai Lassfolkin kokemuksia tietokoneohjelmoinnista.

”Kaikesta huolimatta kongressiin kokoontui tutkijoita sekä myös joitakin esittäviä taiteilijoita hieman yli 30 henkeä. Läsnä olivat melkein kaikki maailman johtavat Sibelius-tutkijat. Osanottajia oli etenkin niistä maista, joissa Sibeliuksen suosio jo pitkään on ollut vankka, eli englanninkielisestä maailmasta, Englannista, Yhdysvalloista ja Kanadasta. Mutta mikä ilahduttavinta, myös sellaiset maat, joissa Sibeliukseen melkein näihin päiviin saakka on suhtauduttu epäilevästi tai suorastaan torjuvasti, olivat edustettuina.” (Kari Kilpeläinen artikkelissa ”Hieman nykyisestä ja tulevasta Sibelius-tutkimuksesta”)

”Kapellimestarin puikko heilui yhä villimmin ja muusikot yltyivät paholaismaiseen menoon soittaen kuin yhdestä suusta kasvavaa, jatkuvaa, vellovaa crescendoa, vaikka äänen voimakkuus oli jo nyt niin suuri, että joiltakin vuosivat korvat verta.” (Antti Pesonen artikkelissa ”Musiikki ja kauhu – Näkökulmia musiikin ja tunteen problematiikkaan)

Viimeisessä Isohannin päätoimittamassa *Synkoopissa*, Op. 37 (3–4/91) oli peräti kolmetoista vaihtelevan pituista juttua oopperajuhlareportaasista kolumneihin ja levyarvioihin. Hallinnon ja tutkintojen uudistaminen puhutti tuolloin paljon, kuten myös Nainen ja musiikki -teemaviikko, joka poiki kolme kirjoitusta – kaikki naisilta. Ulkoasultaan vuoden viimeinen lehti ei vastannut *Synkoopin* totuttua laadukasta linjaa – paperin laadussa oli tingitty ja yhtenäisestä taitosta luovuttu, mikä näkyi typografisina lapsuksina siellä täällä.

Lehden pääjuttua varten toimitus oli onnistunut haastattelemaan musiikkitieteen laitoksen henkilökunnasta yhdeksää henkilöä. Haastattelun olivat antaneet kanslisti Irma Vierimaa, yliassistentti Erkki Pekkilä, kirjastonhoitaja Tuula Heikkinen, tuntiopettaja Timo Laitakari, assistentti Kari Kilpeläinen, professori Eero Tarasti, vs. assistentti Seija Lappalainen, assistentti Alfonso Padilla ja apulaisprofessori Erkki Salmenhaara. Kyllä olivat ajat toiset 1990-luvun alussa, kun opettajia ja opetustarjontaa oli yllin kyllin!

”Yliopiston piirissä pysyy myös laajin kirjoitus, jossa esitellään musiikkitieteen laitoksen henkilökuntaa. Haluamme luoda inhimillisen kuvan väestämme virallisten artikkelien ja dokumenttien rinnalle. Valitettavasti tässä jutussa ei ole mukana koko henkilökuntaa, sillä aikapulan vuoksi emme saaneet kaikkia opettajia haastateltua.” (Susann Isohanni *Synkoopin* Op. 37 pääkirjoituksessa)

”Itse asiassa minua ärsytti tieto siitä, että musiikkitieteen laitoskin oli mennyt mukaan

moiseen toimintaan: täälläkin alettaisiin höyrytä naisnäkökulmasta ja naisten asemasta. [...] Nyt ensimmäisen Suomessa järjestetyn naismusiikkiseminaarin jälkeen olen yhä sitä mieltä, että kaikenlaisessa musiikillisessa toiminnassa ihmisen yksilöllinen kokonaispersoonallisuus vaikuttaa enemmän kuin sukupuolen määräämät piirteet.” (Mirja Loikala artikkelissa ”Minä, nainen ja musiikki”)

Synkooppi-lehti 25 vuotta sitten

Synkoopin Op. 61, 4/2000 päätoimitti Hanna-Mari Hieta, ja sen teema oli musiikkitieteilijän tulevaisuudennäkymät – aihe, joka tuntuu askarruttavan opiskelijoita vuodesta toiseen ja siksi valikoituvan myös *Synkooppi*-lehden pääaiheeksi muutaman vuoden välein.

Jutut käsittelevät musiikkitieteilijöiden sijoittumista työelämään, mutta ne sivusivat myös musiikkiharrastusta, kuten bändissä tai opiskelijaorkesterissa soittamista. Lisäksi Lotta Emanuelsson käsittelee kirja-arviossaan Heinrich Neuhausin kirjaa *Pianonsoiton taide*, ja Merja Hottinen ja Juhana Hautsalo ruotivat kumpikin omissa artikkeleissaan loppuvuodesta 2000 järjestettyä Sibelius-viulukilpailua, jonka voitti armenialainen Sergei Hatsatryan.

”Ammattiin ohjautumisessa tämän kaltainen ihmissuhdeverkosto on kaikki kaikessa: vuosien kuluttua huomaa, kuinka ne samat tutut soittolait opiskelukaverit ovatkin nyt työkavereita ja kuinka paljon helpompaa yhteistyö onkaan, kun on jo useita yhteisiä vuosia takana. Tämä kaikki johtaa siihen, että musiikkitieteilijöitä on sijoittunut erinomaisiin töihin muun muassa tiedonvälityksen piiriin sekä kulttuurihallinnon ohjaus- ja organisaatiotehtäviin.” (Hanna-Mari Hieta *Synkoopin* Op. 61 pääkirjoituksessa)

”Kansainvälisyys leimaa vahvasti Suomalaisen musiikin tiedotuskeskusta, ja kielitaidon kehittämiseen onkin pitänyt [Jari] Muikun mukaan satsata. Hänen esimerkinsä osoittaa, että kaikesta opiskelusta on jossain vaiheessa hyötyä: neljä vuotta japanin kieltä yliopistolla on ollut avuksi Japanin suunnan viennin kannalta.” (Riina Kontkanen artikkelissa ”Sattumusten kautta musiikkielämän näköalapaikalle”)

”Tahtiosoitus on 4/4 ja yhdeksäntahtinen etumerkitön johdanto (”Niin kuin joikuen”) lienee sävellajiltaan jotain e-molliin viittaavaa toisin kuin Moderatoksi määritelty varsinaisen runo-osuus, joka on duurissa. Sanat ovat huikeat: johdannossa toistellaan vain a-kirjainta ja itse runo kuuluu seuraavasti: On juhannus, on juhannus | soi laulu riemuiten, soi riemuiten | laulu valkeuden, laulu valkeuden. Ja loppuun

*lisää 'aantelua'. Itse runokin lienee mystikko-
Marttisen luoma.” (Jaakko Tuohiniemi artikkelissa
”Suomalaisen sana-lugun koetus ja Juhannus
tunturilla, eli Vironkadun kirjaston kaksi
harvinaisuutta muutamine kirjahistoriallisine
hajahuomioineen, eli Miksi onkaan niin kivaa olla
töissä kirjastossa”)*

*”Tulevaisuuteen panostavat musiikkitieteilijät
ovat käyttäneet yliopiston piirissä toimivien
musiikkijärjestöjen työmahdollisuudet hyväkseen.
Esimerkiksi Ylioppilaskunnan Soittajien
(YS) konserttien käsiohjelmaa ovat laatineet
muun muassa orkesterin musiikkitieteilijät
– aktiivisimmat ovat tuoneet itsensä esille ja
kirjoittavat tekstiä ja teosesittelyt sovittuun
aikatauluun mennessä.” (Satu Morri artikkelissa
”Olitko sinäkin mukana”)*

Lähteet

Synkooppi Op. 35–37 (1–4/1991)

Synkooppi Op. 61 (4/2000)